

1. Expressie en psychomotoriek

LICHAAMSHOUDING, BEWEGING EN MIMIEK

Kwantitatief

A. Overactiviteit

Hyperkinesie	Overdreven snelheid of intensiteit van beweging
Hypertonie	Teveel aan spierspanning
Rusteloosheid	Toename van niet-doelgerichte handelingen of bewegingen
Agitatie	Extremiteit van rusteloosheid
Acatheisie	Onvermogen enige tijd in dezelfde houding te blijven
Convulsies	Stuipreklingen

B. Onderactiviteit

Bradykinesie	Vertraagde beweging
Hypokinesie	Geringe beweging
Akinesie	Afwezige beweging
Hypotonie	Verminderde spierspanning
Stupor	Bijzondere combinatie van akinesie en mutatie
Kataplexie	Plotse vermindering van spierspanning ⇒ ongewild en onverwacht zakken door benen

Kwantitatief

A. Disactiviteit

Dwangstoornis	Bepaalde handelingen ettelijke malen herhalen op een geritualiseerde wijze
Katatone schizofrenen	Vertonen algemene bradykinesie, bizarre houdingen, stereotiepe bewegingen of grimassen
Katalepsie of wasachtige buigzaamheid	Lange tijd in een bepaalde houding kunnen geplaatst worden, als een standbeeld
Motorische conversiestoornissen	Opvallende veranderingen in spierfuncties zonder somatische oorzaak
Maniërisme	Gebaren, houdingen of bewegingen die overmatig gestileerd of gekunsteld zijn
Echopraxie of echokinesie	Geautomatiseerde nabootsende bewegingen of het imiterend herhalen van andermans houding, gebaren of mimiek (echomimie)
Apraxie	Het onvermogen gerichte handelingen of gecoördineerde bewegingen uit te voeren (verwijst meestal naar een hersenletsel)

SPRAAK

Afasieën	Specifieke defecten in bepaalde hersendelen die een rol spelen bij spraak
Logorroe	Progressie of verloop van spreken is versneld
Bradyfasie	Progressie of verloop van spreken is vertraagd
Stotteren, hortend of stotend spreken	Progressie of verloop van spreken is gedeeltelijk geremd
Mutisme	Progressie of verloop van spreken is volledig geblokkeerd
Afonie	Persoon doet de moeite om te praten, maar kan weinig stemgeluid voortbrengen
Vorbeideren of ganser-syndroom	Naast het onderwerp praten of telkens verkeerd antwoorden
Neologisme of parafrasie	Gebruik maken van zelfgeconstrueerde woorden die anderen niet begrijpen
Wortsalat of incoherente spraak	Allerlei woorden zonder enig verband door elkaar gooien
Verbaal maniërisme	Spraak die onnodig wijldloepig, overdreven gedetailleerd of overmatig gestileerd of geknutseld zijn
Perseveratie	Voortdurend herhalen van dezelfde zinnen of woorden
Echolalie of echofrasie	Herhalen wat iemand anders zegt

2. Bewustzijn

STOORNISSEN IN HELDERHEID EN AANSPEEKBAARHEID

Intensiteit of niveau van geregisteerde prikkels

a. Verhoogd bewustzijn	Een grotere dan normale openheid voor indrukken van buitenaf en/of eigen ervaringen
b. Verlaagd bewustzijn	
<i>Beneveling of schemertoestand</i>	Persoon voelt zich suf, wazig, doezelig, ... zoals in een droom
<i>Somnolentie</i>	De persoon is slaperig en moet moeite doen om wakker te blijven
<i>Sopor</i>	Soort slaaptoestand waaruit de persoon slechts met sterke prikkels kan worden gewekt
<i>Subcoma of precoma</i>	Bewustzijnsverlies waarbij de persoon niet kan worden gewekt en geen peesreflexen meer toont, maar wel reageert op licht en prikkels
<i>Coma</i>	Hoogste graad van bewustzijnsverlies waarbij er geen reactie meer is op licht- en pijnprikkels
c. Onschuldige vormen	
<i>Syncope of collaps</i>	Flauwvallen
<i>Afwezig zijn</i>	Niet betrokken met de actuele gebeurtenissen in de omgeving (meestal stoornis in aandacht)

Uitgebreidheid of diversiteit van bewustzijn

Bewustzijnsverruiming	Een grotere diversiteit dan het normale gamma aan prikkels wordt geregistreerd door het individu
Bewustzijnsvernauwing	Het individu lijkt alleen maar te reageren op of open te staan voor een bepaalde selectie van prikkels

Kwalitatieve aspecten van bewustzijn

Continuüm	Een lichte vertroebeling tot ernstige verwarring of destructurering van bewustzijn
Delirium	Ernstige vorm van destructurering

STOORNISSEN IN AANDACHT EN OPMERKZAAMHEID

Verhoogde aandacht of waakzaamheid (bij fysiologische opwinding)

Verlaagde aandacht of waakzaamheid (bij verlaagd bewustzijn)

STOORNISSEN IN ORIËNTATIE

Chronologische oriëntatie	Oriëntatie in de tijd
Topografische oriëntatie	Oriëntatie in de ruimte
Interpersoonlijke oriëntatie	Oriëntatie op vlak van zichzelf en andere mensen
Desoriëntatie	Bepaald door aandacht en helderheid van bewustzijn Berust op de waarneming en geheugen kan worden beïnvloed door stemmingen en emoties

3. Zelfbeleving

STOORNISSEN IN HET ZELFBEELD

Stoornissen in ik-vitaliteit	Het vanzelfsprekend besef van te leven, met lichaam en geest te bestaan
Stoornissen in de ik-activiteit	Het besef zelf een spontane actor te zijn van eigen handelen, denken en voelen
Stoornissen in de ik-consistentie	Het zichzelf als een samenhangend geheel te ervaren
Stoornissen in de ik-afgrenzing	Het vermogen een onderscheid te maken tussen ik en niet-ik
Stoornissen in de ik-identiteit	Het besef gedurende alle levenstaken constant en continu in de tijd steeds dezelfde persoon te blijven en als zodanig herkend te worden door anderen

STOORNISSEN IN DE LICHAAMSERVARING

Somatische wanen	Bizarre belevingen van vervreemding of aantasting van het lichaam
Hypochondor	Overmatig gefixeerd zijn met een vervreemd lichaamsorgaan
Psychosomatische ziekten	Fixatie op bepaalde lichamelijke ziekten
Anorexia nervosa	Enorm verstoord lichaamsbeeld
Dysmorphofobie	Irreële angst of irrationele overtuiging fysiek misvormd te zijn

4. Waarneming

Agnosieën = koppeling tussen een bepaald percept en zijn betekenis is verloren, men wordt dus sensorische stimuli gewaar die zinloze percepten zijn

SENSORISCHE VERVORMINGEN

Kwantitatief

Hyperesthesie	Verhoogde gevoeligheid voor prikkelgewaarwording
Hypesthesie	Verlaagde gevoeligheid voor prikkelgewaarwording
Anesthesie	Afwezige gevoeligheid voor prikkelgewaarwording
Hyperesthetisch emotioneel syndroom	Overspanningssyndroom dat gekenmerkt wordt door ongewone vermoeidheid en overdreven gevoeligheid in ruime zin

Kwalitatief

Paresthesie	Onaangemane tactiele sensaties
Micropsie	Waarnemen van dingen als verkleind
Macropsie	Waarnemen van dingen als vergroot
Synesthesie	Bepaalde sensaties in één sensorisch kanaal gaan vergezeld met gewaarwording in een ander kanaal dat niet rechtstreeks geprikkeld wordt

ILLUSIES

Illusies	Bij een reëel waarnemingsobject worden de meest relevante kenmerken als correct herkend, maar er worden andere eigenschappen toegevoegd die het object niet bezit.
Waanwaarneming	Percept aanwezig, verkeerde interpretatie, geen zelfcorrectie
Collectieve illusies	Als een hele groep iets meent te herkennen

HALLUCINATIES

Hallucinatie	Percept is aanwezig, maar er is geen zelfcorrectie
Fantoompijn	Pijn aan een onderdeel van het lichaam dat niet meer aanwezig is
Heautoscopie	Men meent zijn eigen lichaam (geheel of gedeeltelijk) buiten zichzelf te ervaren
Dubbelganger	Men meent in een ander de dubbelganger van zichzelf te zien
Syndroom van Capgras	Een andere persoon niet voor echt aanzien, maar als een dubbelganger
Hallucinese	Bepaalde toestand wordt gekenmerkt door overvloedig hallucineren

5. Denken en geheugen

FORMELE DENKSTOORNISSEN

Neologismen	Gebruiken van zelfgecreëerde woorden
Privaatsymboliek	Nieuwe betekenissen voor bestaande woorden
Concretisch denken	Men kan niet abstraheren en abstracte begrippen worden slechts concreet begrepen
Prelogisch, archaïsch, primair denkproces	Volwassen die als kinderen denken, dit komt tot uiting in overvloedig fantaseren of magisch taalgebruik
Autistisch denken	Nauwelijks of geheel geen rekening houden met de omgevingsrealiteit, maar lijkt de betrokkene zich in een eigen in te kapselen
<u>Irrationeel denken</u>	Wanneer het op een onlogisch denkproces berust of wanneer de redenering niet wordt getoetst op grond van gangbare redelijkheid of gezond verstand
<i>Overgenerelasering</i>	Grenzen van de logica worden overschreven door grove veralgemeniseringen
<i>Overinclusief denken</i>	Irrelevante gedachteassociatie
<u>Verstoring tempo en continuïteit</u>	
<i>Logische gedachtengang</i>	
- Ideeënvluicht	Gedachtengang is versneld
- Versperring, obstructie, inhibitie	Verstoring van de gedachtengang
- Perseveratie	Bepaalde gedachten worden vaak herhaald zonder enig bewust doel
<i>Onlogische gedachtengang</i>	
- Incoherentie of chaotisch denken	Samenhang dat voor de buitenstander niet meer te begrijpen is
- Associatief denken	Denken met allerlei onverwachte of rare gedachtensprongen waarbij wel enig verband tussen de ideeën lijkt te bestaan, maar dit berust vaak op bijkomstige of toevallige overeenkomsten of gelijkenissen tussen gedachte-inhouden

INHOUDELIJKE DENKSTOORNISSEN

Obsessies

Obsessie	Dwanggedachten, ideeën of voorstellingen die zich als dwingend (tegen bewust verzet in) en storend in het normale bewustzijn voortdoen. Ze lijken van binnenuit aan de persoon op te dringen, maar worden als egodystoon (ik-vreemd) ervaren en als absurd of irrationeel beoordeeld
Rumineren	Voortdurend moeten denken aan bepaalde dingen
Twijfelzucht	Het niet in staat zijn tot een keuze of beslissing
Compulsies	Dwanghandelingen
Dwangrituelen	Dwanghandelingen met ritueel karakter en waarbij men de irrationele vrees heeft dat er anders een onheil kan geschieden als men dit niet doet

Overwaardige ideeën

Overwaardig idee	- Overdreven mentale preoccupatie die als egosyntoon (eigen van de ik) en van bijzondere affectie betekenis voor de betrokkene zelf wordt ervaren. - De gedachte-inhoud wordt als gerechtvaardigd beschouwd (itt dwangidee) en wordt als belangrijk herkend (itt wanen) - Overwaardig wijst erop dat men een overdreven waarde hecht aan een opvatting
Dysmorphofobie	Overtuiging misvormd te zijn zonder dat dit een waanachtig karakter heeft

Wanen

Wanen	Oncorrigeerbare foutieve overtuigingen: - Opvattingen die duidelijk in strijd zijn met objectieve realiteit - Maar worden door de betrokkene als absolute zekerheid of onwrikbare waarheid verdedigd - Zonder dat de inhoud van dit geloof een cultuurgood van een grotere groep of gemeenschap is ⇒ de overtuiging is idiosyncratisch of particulier (enkel de persoon zelf gelooft in de waarheid)
Waanachtig idee	Een niet volstrekt zekerheidsbeleven of onwrikbare overtuiging en dus de persoon de twijfel over de opvatting kan toegeven
a. Betrekking op eigen persoon	
Omnipotentie	Grootheid, almacht
Nihilisme, syndroom van Cotard	Ontkenning van eigen bestaan of overtuiging niets waard te zijn
b. Betrekking op eigen lichaam	
Hypochondrische of somatische wanen	Misvorming of vreemd voorwerp in lichaam
Olfactory reference syndrome	Idee een storende geur te verspreiden
c. Betrekking op buitenwereld	
Paranoïde wanen	Achtervolging, vervolging, vergiftiging
Querulantenwaan	Benadeling door anderen
Betrekkingswaan	Beïnvloeding door personen of omstandigheden
Erotomanie	Idee dat ander verliefd op betrokkene is
Ontrouw- of jaloeziewaan	Overtuiging dat partner ontrouw is

STOORNISSEN VAN GEHEUGEN EN INTELLIGENTIE

Kwantitatief

Hypermnesie	Geheugen toegenomen
Amnesie	Verminderd tot afwezigheid geheugen
Organische geheugenstoornis	Voornamelijk defect in registratie en retentie
Psychogene amnesie	Defect in reproductie
Anterograde amnesie	Feiten die na het trauma/voorval optreden
Retrograde amnesie	Feiten die voor het trauma/voorval optreden

Kwalitatief

Paramnesie of dysmnesie	Het formeel geheugen dat vervormd is
Retrospectieve falsificatie of geheugenvervalsing	Toevoegen van onjuiste elementen aan een overigens goede herinnering
Confabulatie	Het volledig verzinnen van voorbijgebeurtenissen om een geheugengat te vullen
Misidentificatie	Positief: een onbekende persoon of een onbekend voorwerp herkennen Negatief: een bekend persoon of bekende situatie niet herkennen
Karsnacov-syndroom	Na jaren alcoholmisbruik waardoor ze dingen niet meer kunnen inprenten en gaan confabulatie gebruiken om het te verstoppen

6. Gevoelens en verlangens

STOORNISSEN IN HET GEVOELSLEVEN

Stoornissen op het vlak van intensiteit

Overaffectiviteit	Een te grote gevoeligheid voor stemmingen en emoties blijkt voor uit sterke schommelingen of een volgens sociale normen ongeheerst uiten van gevoelens (affectincontinentie)
Onderaffectiviteit	Verminderde affectieve gevoeligheid, de gevoelsarmoede of complete affectieve gevoelloosheid (apathie)
Anhedonie	Niet in staat zijn plezier te beleven
Alexithymie	Moeilijkheid om eigen gevoelens te onderkennen en uit te drukken
Affectverstarung	Fixatie op bepaalde stemmingen of emoties
Ambivalentie	Situatie wordt aanvoeld als beladen met tegenstrijdige affecten
Disharmonie of disassociatie	Tegenstrijdigheid tussen inhoud en vorm van gevoelensexpressie
Belle indifférence	Een emotioneel beladen thema wordt onbewogen of met een glimlach verteld
Affectdiscordantie	Een bepaald affect totaal inadequaar tov een bepaalde situatie

Stoornissen op vlak van positieve en negatieve gevoelens

A. Positieve gevoelens

Abnormale opgewektheid of euforie	Verlies aan nuchtere, rationele beoordeling van de realiteit; overdreven zelfzekerheid en ongebreidelde activiteitsgedrag
Extase	Euforie gepaard met tranceachtige bewustzijnsvernauwing
Exaltatie	Combinatie van euforie met een sterke opwinding

B. Negatieve gevoelens

Geconcretiseerde angst	Vrees (dat een concrete inhoud heeft of gekoppeld is aan een bepaald object)
Fobie	Overdreven en irreële vrees met een specifieke inhoud
Paniek	Een plotseling, aanvalsgewijs optreden van angst en dat gepaard gaat met hevige fysiologische verschijnselen en sterke verstoring van de cognitieve functies
Depressiviteit of neerslachtigheid	Chronisch negatieve gevoelens hebben
Rouw	Geval van verdriet of droefheid na verlies van een belangrijk persoon of object
Boosheid	Agressieve impulsen of destructieve neiging tov personen of objecten
Ontstemming	Mengeling van milde depressiviteit en boosheid

STOORNISSEN IN VERBAND MET VERLANGEN EN WIL

Drift	- Psychische fenomenen die biologisch verankerd zijn - Worden beleefd als niet volledig bewuste krachten (drang, impuls) - Stuur het handelen in een richting vanuit een ervaren spanningsonlust met de verwachting (begeerte) van een ontspanningslust of bevrediging wanneer men eraan toegeeft - Kan bewust en willekeurig worden gereguleerd ⇒ krijgt het karakter van een wens, verlangen waarin de cognitieve controle van het gedrag centraal stelt
Drang	- Vaak aangeduid met achtervoegsel –zucht of –manie - Impulsief karakter - Weinig of geen weerstand voor de onbedwingbare neiging - Gericht op directe lustbevrediging - Bv. Stoornissen in impulscontrole → vaak uitgevoerde handelingen = verslaving
Dwang	- Obsessies, compulsief - Wordt beleefd als gedwongen, maar er is besef dat het belachelijk is - Geen genot, enkel voor vermindering onaangenaam gevoel - Bv. dwanghandelingen, dwanggedachten